

Nr 62.

Av herr **Rosén**, *angående skrivelse till Konungen i fråga om åtgärder för att genom främjande av Norrlands kolonisation hämma emigrationen.*

I en vid 1914 års första riksdag väckt motion, nr 74, hemställde jag, »att första kammaren måtte för sin del besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa skyndsamt utredning om de åtgärder, som kunna och böra vidtagas för emigrationens hämmande genom ett kraftigt främjande av Norrlands kolonisation». Denna motion blev på grund av riksdagens upplösning icke föremål för någon kammarens prövning.

Den ifrågakommande motionen, till vilken jag hänvisar, redogör för Sveriges i jämförelse med åtskilliga andra europeiska stater ogynnsamma befolkningsförhållanden och för den särskilt beträffande Norrland starka emigrationen, vilken enligt mitt förmenande till en del beror på de hart när oöverbärliga svårigheter, som möta den omedelade vid hans strävande att erhålla ett för odling tjänligt jordområde. Åtskilliga exempel anfördes för att visa, att jordbruk i Norrland föder sin man, om kolonisationen bedrivs på ett förståndigt sätt och kommunikationsväsendet utvecklas. Jag framhöll vidare, att i Norrbotten, Västerbotten och Jämtland skördades år 1912 40,000 hektoliter höstråg, 1,000 hektoliter vårråg, 1,062,300 hektoliter korn, 110,100 hektoliter havre, 41,000 hektoliter blandsäd, 15,400 hektoliter ärter och 950,900 hektoliter potatis samt påpekade vikten av att avsevärt öka dessa skördar, alldenstund Sverige under år 1910 väl importerade malen och omalen spannmål för 54,969,585 kronor men icke exporterade någon sådan samt att vi sålunda »i händelse av krigiska förvecklingar skulle stå oss ganska illa beträffande

den ingalunda oviktiga brödfrågan». Slutligen framhölls, vilka åtgärder som borde vidtagas för att främja kolonisationen och fästes uppmärksamheten därpå, att de stora kronoskogarna i Norrland äro en guldgruva för staten, trots frånvaron av verklig skogsvård. »Västerbottens län ensamt gav staten en nettobehållning av mer än tre miljoner kronor för 1911. Och behållningen uppgår till detta belopp varje år. Men av denna summa stannar blott en liten bråkdel kvar i form av anslag till utdikningar, vägar m. m. Huvudparten tillföres statskassan för andra ändamål. Därest ett större belopp användes för kolonisation, skall även jordbruket liksom nu skogen bidra till att göra landet rikt och dess försvar starkt.»

Den 12 september 1914, då förslaget till värnpliktslag behandlades, ansåg jag mig böra påpeka en sak, som statsmakterna icke tillräckligt beaktat, nämligen det inflytande som varje ökning av värnplikten visat sig ha på emigrationen av ynglingar i värnpliktsåren. Med erinran om att under tolv år 24,000 20-åriga män lämnat landet, uttalade jag min fruktan för att förhållandena icke skulle komma att ändras till det bättre efter den betydande ökning av de personliga och ekonomiska försvarsbördor, som nu komma att påläggas vårt folk.

Av de meddelanden, som under senaste tiden lämnats i pressen, har framgått att man icke längre kan med samma lugn som förr betrakta emigrationsfrågan. Framför allt är det den sedan många år pågående olagliga utvandringen som nu vållar bekymmer, och åtgärder ha vidtagits eller planeras i syfte att söka förhindra densamma. Jag hyser alltjämt samma uppfattning, som uttalades i min ifrågavarande motion, att statsmakterna icke längre böra blunda för den landsfara som emigrationen innebär, men att denna icke hämmas »genom lagstiftning utan genom upplåtande av jord och därmed sammanhängande företag». Det måste sörjas för att folket verkligen känner och vet att det har något att försvara. I sådant avseende synes det vara nödvändigt att bereda arbete åt folket och att upplåta jord åt alla dem, som vilja bruka den, i annat fall reser folket dit, där jord upplåtes.

Såväl 1912 som 1914 års senare riksdag har i skrivelse till Kungl. Maj:t framhållit vikten av åtgärder för kolonisationsändamål, men tyvärr hava dessa framställningar icke medfört några synbara resultat. Denna fråga är dock av en så oerhörd vikt, särskilt under nu rådande förhållanden, att ett fortsatt undanskjutande av

densamma kan få de menligaste följder. Det kan nämligen befaras, att när det nu pågående kriget är avslutat och arbetstillgången i andra länder blir riklig, den redan förut alltför stora strömmen av emigranter från vårt land kommer att tilltaga i oanad grad. Fördenskull böra utan dröjsmål sådana åtgärder vidtagas, som äro ägnade att hålla det arbetande folket kvar inom fosterlandets gränser.

De åtgärder som, vad Norrland beträffar, kunna ifrågakomma äro mångfaldiga: jordupplåtelser på de villkor, som finnas omnämnda i 1914 års senare riksdags skrivelse nr 273, avdikning av vattensjuk jord, kommunikationsväsendets förbättrande genom anläggning av järnvägar, landsvägar, enklare vägar och utfartsvägar företrädesvis i de bygder som i detta avseende äro dåligt lottade, skogsvård i kronoskogarna genom diknings- och gallringsarbete samt tillvaratagande av sjuk, skadad, oväxtlig och vindfälld skog, montering av statens vattenfall, elektrifiering av järnvägar och jordbruk samt skapandet av industriella anläggningar, bearbetandet av flera gruvor och malmens förädling inom landet.

En del av dessa åtgärder, främst *jordupplåtelser* och *skogsvård*, kräva inga avsevärda kapital. Det fordras blott att övergå från ord till handling. Ty såvitt jag kan förstå finnes ingen som helst fara i att låta landets egna söner bosätta sig på och bruka den odlingsbara men för skogsbruk otjänliga mark, varpå Norrland har så riklig tillgång, synnerligast om densamma är belägen invid vägen eller järnvägsstängslet. Kronan borde med tacksamhet antaga erbjudanden om uppodling av jord i stället för att avvisa desamma.

Med anledning av riksdagens nyssnämnda skrivelse rörande inventering av jordtillgången och utredning om kolonisationsfrågans överlämnande i andra händer än domänstyrelsens, läser regeringen hava infordrat yttranden från vissa myndigheter. Andra åtgärder för främjandet av denna angelägenhet lära icke hava vidtagits. Det är emellertid uppenbart, att förhållandena för närvarande icke äro sådana, att varje kraftåtgärd i kolonisationssyfte kan anstå till dess en utredning av frågan i hela dess vidd om några år kan föreligga. Redan till innevarande års riksdag borde det vara möjligt för regeringen att framlägga förslag om upplåtande av större och välbelägna områden till kolonisering på för arrendatorerna förmånligare villkor än de nu gällande.

Regeringen har i årets statsverksproposition icke begärt anslag till någon ny järnvägsanläggning i Norrland utöver de redan påbör-

jade, ehuru den tidigare upprättade planen för statens järnvägsbyggnader, som finnes fogad till 1911 års statsverksproposition, upptog påbörjande under år 1915 av en tvärbana mellan norra stambanan och norra inlandsbanan samt fullbordande under år 1916 och 1917 av den år 1895 påbörjade och delvis rälslagda järnvägen från Umeå till havet. Att denna järnvägsförbindelse är av betydelse framgår därav att statsrådet och chefen för civildepartementet redan den 11 mars 1909 såsom sin åsikt uttalade, »att starka skäl tala för att framdraga denna järnväg till havet vid Holmsund».

Jag förstår väl, att dessa byggnadsfrågor undanskjutits av finansiella skäl. Men om dessa nödvändiga järnvägsanläggningar skola utföras först sedan bättre tider inträtt, komma desamma att ställa sig ofantligt mycket dyrare än om arbetet bedrivs företrädesvis under tider, då arbetslöshet är rådande. Och om en omfattande arbetslöshet inträder och staten måste träda hjälpende emellan, synes det vara riktigare att giva folket arbete i stället för understöd. En allt för stor arbetslöshet lärer emellertid bäst avvärjas därigenom att allmänna arbeten i största möjliga utsträckning anordnas under kristider, för att minskas då den enskilda företagsamheten är stor.

Det vore dels av denna anledning och dels med hänsyn till Västerbottens läns stora behov av järnvägar synnerligen önskvärt, om kungl. proposition rörande ifrågavarande banbyggnader kunde avlämnas till riksdagen snarast möjligt.

Dessa för Norrlands utveckling trängande frågor äro framför allt med hänsyn till emigrationen av ofantlig betydelse, och jag befarar att folkets kvarhållande i landet genom lagstiftningsåtgärder icke låter sig göra, därest arbete saknas och svårigheter skola resas framdeles som hittills mot jordupplåtelse.

På grund av det anförda får jag hemställa,

att första kammaren måtte för sin del besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa skyndsamt utredning om de åtgärder, som kunna och böra vidtagas för emigrationens hämmande genom ett kraftigt främjande av Norrlands kolonisation.

Stockholm den 5 februari 1915.

Gustav Rosén.